

CtEDO constată că asistența medicală inadecvată în penitenciare este o problemă sistemică în Republica Moldova

La 17 ianuarie 2023, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO) a pronunțat hotărârea sa în cazul [Machina v. Moldova](#), prin care a constatat violarea Articolelor 3 și 13 din Convenție de către Republica Moldova. Cazul reclamantei Tatiana Machina indică asupra existenței, în continuare, a problemelor sistemice și se referă, în mod special la calitatea asistenței medicale din penitenciare, care pune în pericol sănătatea deținuților.

Reclamanta este o persoană cu deficiențe locomotorii și, la momentul expedierii plângerii, aceasta se deplasa doar într-un scaun cu rotile. Ea s-a plâns de condiții materiale precare de detenție în penitenciarul 13, supraaglomerare (14-16 deținuți în celule mici), hrană de calitate proastă și cantitate insuficientă, lipsă de igienă, detenție într-un penitenciar neadaptat nevoilor persoanelor cu nevoi speciale, (ex.: incapacitatea de a face duș sau merge la toaletă fără ajutor, pat neadaptat nevoilor ei, precum și imposibilitatea de a accesa zona de plimbare zilnică sau camera amenajată pentru întâlnirea cu avocatul ei și lipsa unui îngrijitor). Ea a fost infectată cu hepatita C în timp ce se afla în detenție și nu i s-a oferit un tratament medical special necesar stării sale.

Anterior, în septembrie 2014, Tatiana Machina a înregistrat o plângere la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (CPEDAE) cu privire la

eșecul de a asigura accesibilitatea și acomodarea rezonabilă, din partea Departamentului Instituției Penitenciare și a Penitenciarului nr.13. De asemenea, a fost invocat faptul discriminării indirecte prin refuzul de a achita indemnizația de invaliditate de către oficiul teritorial al Casei Naționale de Asigurări Sociale, pe motivul că Tatiana s-ar afla deja la întreținerea statului, prin faptul că se află în detenție. La 11 decembrie 2014, CPEDAE a constatat faptul discriminării în cazul Tatianei Machina, în baza ambelor criterii. Decizia CPEDAE nu a fost executată de Departamentul Instituțiilor Penitenciare, ulterior Administrația Națională a Penitenciarelor.

În cererea sa de la Curte, reclamanta s-a plâns că infecția cu hepatită a rezultat din neglijența medicală din închisoare și din condițiile materiale inadecvate de detenție. Curtea subliniază că, răspândirea bolilor transmisibile și, în special, a tuberculozei, hepatitei și HIV/SIDA, ar trebui să fie o problemă de sănătate publică, în special în mediul penitenciar. Prin urmare, în hotărârea din 17 ianuarie 2023, Curtea a constatat că a existat încălcarea art. 3 din Convenție sub aspect de neprevenire a infectării cu virusul hepatic, dar și din cauza lipsei de îngrijire adecvată a reclamantei în timpul detenției sale. Curtea a stabilit că autoritățile naționale nu au făcut nicio încercare reală de a afla ce s-a întâmplat și că întârzierea efectuării unui control (la un an de la închisoare) a subminat orice posibilitate de a evalua dacă reclamanta a fost infectată cu hepatită după încarcerarea ei. Din acest motiv, Curtea nu a putut stabili dacă contaminarea a avut loc în închisoare și, prin urmare, a concluzionat că nerespectarea fără întârziere de către autoritățile penitenciare competente a fost incompatibilă cu obligația generală a statului pârât de a lua măsuri efective, măsuri care vizează prevenirea transmiterii hepatitei și a altor boli contagioase în penitenciare.

Curtea a stabilit în ceea ce privește hepatita cronică,

deoarece este o boală care atacă în primul rând ficatul și care, în timp, poate duce la ciroză hepatică, cancer la ficat și deces, a fost esențial ca starea de sănătate a reclamantei să fie evaluată în lumina asigurării unui tratament adecvat. O astfel de evaluare ar fi putut fi făcută pe baza unei biopsii hepatice și a unor teste de sânge relevante pentru a determina genotipul viral și încărcătura virală.

Reclamanta a fost diagnosticată cu hepatită cronică într-o fază inactivă, dar nu este clar cum a fost stabilit acest diagnostic având în vedere că nu a fost efectuată nicio evaluare a încărcăturii virale pe toată durata detenției sale. În această privință, Curtea a considerat irelevantă susținerea Guvernului potrivit căreia reclamanta a primit tratament, întrucât, ca urmare a lipsei unor examinări medicale adecvate, nu fusese stabilit efectul exact al hepatitei asupra sănătății sale și, prin urmare, nu ar fi putut fi stabilit dacă a primit îngrijiri medicale adecvate. Curtea indică că nu există nicio dovadă că reclamanta a fost vreodată examinată de un medic specialist sau că medicamentul prescris în legătură cu hepatita ar fi fost vreodată administrat efectiv (Curtea face referire la cauza Cosovan c. Republicii Moldova, nr. 13472/18, §§ 28 și 30, 22 martie 2022 care a constatat absența medicului hepatolog în Penitenciarul nr.16 și lipsa acreditării serviciului medical penitenciar). Prin urmare, Curtea a considerat că Guvernul nu și-a îndeplinit sarcina probei cu privire la disponibilitatea unei supravegheri medicale adecvate și a unui tratament adecvat al reclamantei în timp ce aceasta se afla în închisoare. Astfel Curtea a concluzionat că a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție din cauza lipsei de îngrijire adecvată a reclamantei în timpul detenției sale în închisoare.

Totodată, Curtea a constatat și încălcarea art. 13 din Convenție, din motiv că reclamanta nu a avut remedii interne eficiente pentru a contesta lipsa asistenței medicale corespunzătoare în timpul aflării în penitenciar.

Potrivit avocatului Asociației Promo-LEX, Alexandru Postica: "Hotărârea recentă pronunțată în cauza Machina, de rând cu hotărârea Curții pronunțată în cauza Cosovan reiterează necesitatea reformării prioritare a sistemului medical penitenciar. Această prioritate a fost setată Guvernului Republicii Moldova și de Comitetul Miniștri al Consiliului Europei".

În cele din urmă, CtEDO a dispus ca Guvernul Republicii Moldova să achite reclamantei, în timp de trei luni, suma de 9800 Euro, în calitate de prejudiciu moral și suma de 2500 Euro, în calitate de costuri și cheltuieli de reprezentare și asistență juridică.

Tatiana Machina a fost eliberată din detenție la data de 7 iulie 2016 și, la moment, se află în libertate.

În acest caz anterior a intervenit ca terț Equal Rights Trust, organizație specializată în drepturile omului și egalitate, cu sediul în Londra, Marea Britanie. Equal Rights Trust a formulat concluzii legate de asigurarea respectării dreptului la egalitate a persoanelor cu necesități speciale în sistemul penitenciar.

Pentru mai multe detalii, accesați [aici](#)

**200 mii lei pentru violență
obstetrică și ginecologică
admisă de o instituție**

medicală publică

La 3 ianuarie 2023, Judecătoria mun. Chișinău, sediul Centru, a admis parțial acțiunea civilă înaintată de către EM versus IMSP Institutul Mamei și Copilului. Prin hotărârea instanței de judecată, s-a dispus de a încasa din contul IMSP Institutul Mamei și Copilului suma de 200.000 lei, cu titlu de prejudiciu moral.

Asociația Promo-LEX reamintește, că faptele cazului au avut loc în decembrie 2017. Cazul se referă la circumstanțe de violență obstetrică și ginecologică care au avut loc în incinta IMSP Institutul Mamei și Copilului, unde victima a avortat în toaleta instituției medicale fără ca să beneficieze de asistență medicală și psihologică.

Anterior, avocații Promo-LEX au sesizat o serie de încălcări privind acest caz, printre care: lipsa supravegherii și monitorizării pacientei, avortarea fără asistența medicului, asistentului și anesteziologului, neglijența în privința hemoragiei pre-operatorii, externarea prematură, obligarea de a procura de sine-stătător medicamente și neglijența în perioada post-avort. De asemenea, au fost stabilite grave încălcări ale dreptului la informare, consiliere și suport psihologic, precum și manipularea cu date și acte medicale.

Potrivit Avocatului Asociație Promo-LEX Vadim Vieru,: "Cazul EM este primul, în care instanța de judecată dispune recuperarea prejudiciului moral în rezultatul violenței obstetrice și ginecologice comise de către o instituție medicală publică. Violența obstetrică și ginecologică reprezintă, în continuare, o problemă pentru sistemul medical și trebuie abordată urgent și prin reforme sistemice și nu reactive, de moment".

Asociația Promo-LEX își exprimă solidaritatea față de femeile care au trecut prin experiențe similare și speră că conturarea

fenomenului calității proaste a asistenței medicale pentru femeile gravide, în special în perioada nașterii, va fi sesizat de autorități și acestea vor depune maxim efort și diligență pentru înlăturarea problemelor și îmbunătățirea situației. Asociația reiterează faptul că sistemul de asistență medicală trebuie îmbunătățit în vederea asigurării unui standard cât mai înalt al calității acesteia. În special, este necesară o reconceptualizare a relației medic-pacient, asigurarea suportului și consilierii psihologice, dar și accesul la informații calitative și accesibile publicului.

Reacții și constatări anterioare formulate de Asociația Promo-LEX pot fi găsite [aici](#) și [aici](#).

Hotărârea Judecătoriei m. Chișinău, sediul Centru nu este definitivă și irevocabilă.

Asistența juridică în acest caz a fost acordată de juriști și avocați din cadrul Asociației Promo-LEX.

Mai multe detalii despre caz pot fi aflate în materialul video de mai jos:

Pentru mai multe detalii, contactați:
Vieru Vadim, Avocat, Director de Program
Asociația Promo-LEX
tel: 068017507
e-mail: vadim.vieru@promolex.md

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 29 decembrie 2022

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?!

Sesiunea ordinară de toamnă 2022

- Ultima ședință plenară din sesiunea de toamnă a anului 2022 a fost boicotată de deputații din opoziție. După pauză, fracțiunea Partidului Comuniștilor și Socialiștilor a părăsit plenul în semn de protest că pe ordinea de zi nu s-au regăsit proiectele opoziției, iar fracțiunea Partidului Politic ȘOR – tradițional a lipsit.

Ultima ședință plenară din sesiunea de toamnă a anului 2022 a fost boicotată de deputații din opoziție. După pauză, fracțiunea Partidului Comuniștilor și Socialiștilor a părăsit plenul în semn de protest că pe ordinea de zi nu s-au regăsit proiectele opoziției, astfel neparticipând la votarea a 24 de proiecte din cele 34 incluse pe ordinea de zi. Fracțiunea Partidului Politic ȘOR – tradițional a lipsit.

Asociația Promo-LEX constată că neparticiparea deputaților, în special, a celor din opoziție, la dezbaterile proiectelor de acte normative, afectează procesul legislativ, astfel nefiind asigurată o dezbatere autentică. Fără a nega dreptul deputaților de a-și manifesta dezacordul față de unele proiecte de pe ordinea de zi, prin neparticiparea în semn de

protest la examinarea și votarea acestora, considerăm iresponsabilă părăsirea definitivă a ședinței plenare în contextul examinării unui număr impunător de proiecte. Cu atât mai mult, cu cât cel puțin cinci proiecte votate, în lectura a II-a, au fost anterior susținute de opoziție – la votarea în prima lectură (proiectele 328; 388; 389; 431; 432).

În ziua convocării ultimei ședințe din anul curent, pagina web oficială a Parlamentului a fost inaccesibilă publicului. Astfel, în intervalul orelor 10.00-16.00, cetățenii interesați nu au avut posibilitatea să cunoască și să examineze proiectele de acte normative dezbătute și votate și nici actele aferente acestora. Totodată, după încheierea ședinței plenare, Promo-LEX a constatat că în cazul a cel puțin 17 proiecte votate, ceea ce constituie 51% din cele examinate, nu erau publicate actele aferente sau nu a fost respectat termenul pentru prezentarea recomandărilor de către părțile interesate. Totodată, în cazul a 4 proiecte de legi a fost restricționat dreptul deputaților, comisiilor permanente și fracțiunilor parlamentare de depunere a amendamentelor în termenul de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură.

Din cele 17 proiecte, în privința a 7 a fost solicitată examinarea în mod prioritar, doar pentru unul de către Guvern. Pentru patru proiecte înaintate de deputații fracțiunii majoritare și două de către Adunarea Populară a Găgăuziei nu este clar temeiul legal și motivul acordării regimului de prioritate, deoarece Regulamentul Parlamentului acordă prioritate la întocmirea ordinii de zi doar propunerilor Președintelui (art. 42), Primului-ministru (art. 43) și a opoziției parlamentare (art. 43¹).

Proiectul de lege nr. 477 din 21.12.2022 pentru ratificarea Contractului de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții a fost examinat și votat, în cel mai scurt termen, de opt zile calendaristice, autor fiind

Guvernul.

Proiectul de lege nr. 119 din 04.04.2022 pentru modificarea Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei și a celei privind reglementarea valutară a fost votat, în două lecturi, în cel mai lung termen – 269 zile calendaristice, autor fiind Guvernul.

Inițial pe ordinea de zi a ședinței plenare din 29 decembrie 2022 au fost incluse 20 proiecte de legi și hotărâri. În urma aprobării suplimentelor, ordinea de zi a fost modificată prin completări în proporție de 70%, ceea ce afectează transparența și previzibilitatea procesului decizional. Astfel, ordinea de zi a ultimei ședințe a cuprins 34 de proiecte. 15 proiecte au fost înregistrate de majoritatea parlamentară, 11 – de către Guvern, 2 – de către Adunarea Populară a Găgăuziei și un proiect de către Blocul Comuniștilor și Socialiștilor, care fiind supus votului, în lectura a II-a a fost respins.

Cea mai lungă dezbateri, de circa 32 de minute, a fost la examinarea proiectului procedurii simplificate în procesul penal, iar cele mai scurte dezbateri s-au înregistrat la proiectele cu nr. 432; 455; 482 care au durat circa două minute.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 80 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 53 și 69 de deputați. Ședința plenară a durat 6 ore și jumătate, cu o pauză de o oră și zece minute.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

Tortura de după gratii. De ce a eșuat implementarea mecanismului pentru combaterea tratamentelor inumane în penitenciare

Sursa foto: ombudsman.md

Un articol de anticoruptie.md

Tortura, tratamentele inumane și degradante rămân o problemă

pentru penitenciarele moldovenești, în pofida mai multor încercări întreprinse de autorități de-a lungul anilor de a contracara fenomenul. Un Regulament aprobat de Procuratura Generală încă în iunie 2014 obligă angajații din penitenciare să raporteze timp de 24 de ore orice caz de tortură, violență sau alte tratamente degradante. Deși au trecut 8 ani, mecanismul implementat de procurori scârție la greu. Condițiile proaste de detenție, asistența medicală precară, ineficiența organelor de control, deficitul de cadre și subcultura criminală sunt doar unele dintre problemele care obstrucționează funcționarea eficientă a mecanismul de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de rele tratamente în sistemul penitenciar. Și mai grav este că angajații din închisori nu încurajează deținuții să raporteze cazurile de violență, iar deseori colaborează cu autoritățile criminale aflate în detenție pentru ca să poată menține ordinea în rândul celor care își ispășesc pedeapsa.

La data de 6 iunie 2014, a intrat în vigoare Ordinul nr. 77 al Procuraturii Generale pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Regulamentul a fost elaborat pentru a asigura aplicarea prevederilor articolului 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, a recomandărilor Comitetului Națiunilor Unite împotriva Torturii, a Codului de procedură penală și a Codului de executare. Scopul Regulamentului este crearea unor mecanisme de identificare, înregistrare, raportare și examinare a plângerilor privind actele de tortură, tratament inuman sau degradant, asigurarea unei cooperări interdepartamentale eficiente și de unificare a practicii de aplicare, de către instituțiile responsabile, a prevederilor legislației internaționale și naționale, precum și posibilitatea reacționării rapide a procurorului la asemenea fapte, în procesul de prevenire și combatere a cazurilor de tortură, tratament inuman sau degradant. Angajații organelor de drept (inclusiv lucrătorii medicali) au obligația de a

raporta imediat procurorului – potrivit competenței exclusive a acestuia – toate cazurile de tortură, tratament inuman sau degradant, precum și toate cazurile ce implică leziuni corporale efective sau cele de aplicare a forței fizice, mijloacelor speciale sau armei de foc.

Statisticile, departe de așteptări

Administrația Națională a Penitenciarelor, în a doua jumătate a anului 2020, a înregistrat 199 de cazuri de folosire a forței, față de 178 în 2019, și 153 de cazuri de folosire a mijloacelor speciale, iar în ultimii ani numărul astfel de cazuri este în creștere.

Pe de altă parte, datele oficiale ale Procuraturii Generale, pentru anul 2021, arată că dintr-un total de 511 sesizări, urmărirea penală a fost dispusă doar în 46 de cazuri.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, până la 1 iunie 2022, a pronunțat 119 hotărâri prin care a constatat 169 de violări ale articolului 3 al CEDO comise de către statul nostru. Cele mai frecvente tipuri de violări constatate de CEDO sunt: maltratarea, anchetarea inadecvată a maltratărilor, detenția în condiții proaste, inclusiv lipsa asistenței medicale adecvate.

Lăsat să iarna afară pentru un denunț

Condamnatul Igor Cojocaru (numele schimbat n.r.) a fost lăsat iarna, afară în frig, pe timp de noapte, pentru că a denunțat la administrația închisorii că a fost maltratat de alți deținuți. În loc să ia atitudine și să raporteze cazul, gardienii l-au pedepsit tot pe el.

„În ianuarie 2022 lucram în secția medicală a Penitenciarului. Unul din gruparea criminală (smotryashiy) m-a alungat din celulă. M-am dus la administrație și am cerut un loc unde să stau. Eu nu o să vă mint, oamenii au văzut. O săptămână (27.01-04.02.2022) am umblat nespălat, flămând și nedormit pe

afară, pe timp de iarnă. Autoritatea criminală din penitenciar nu îmi dădea voie să intru în celulă, la patul meu, pe motiv că aş fi un trădător pentru că vorbesc cu administraţia penitenciarului. M-am refugiat în bibliotecă ca să nu rămân noaptea afară. Într-o seară, aflându-mă în bibliotecă, a venit şeful secţiei regim şi securitate cu un alt colaborator şi i-a spus ofiţerului de serviciu, că dacă vine dimineaţă şi mă găsesc acolo, el va zbura din lucru. Tot atunci, un condamna care lucra la bibliotecă a încuiat uşa ca ca eu să nu dorm acolo pe scaune. M-am apropiat de ofiţerul de serviciu şi i-am spus să mă împuşte că nu mai pot rezista. A doua noapte tot așa. M-am apropiat de ofiţerul de serviciu şi am cerut să-mi dea un loc unde să dorm. A zis că nu are. Eu am stat afară până la ora 4 dimineaţă, după care am intrat în camera de serviciu, unde stau ofiţerii”, susţine deţinutul.

Condamnatul a precizat că nu este singurul care a ajuns într-o astfel de situaţie. Iar cei care încearcă să-şi revendice cumva drepturile, în loc să fie ajutaţi de administraţie, sunt pedepsiţi.

„Deţinuţii care vor să-şi schimbe modul de viaţă chiar de aici din penitenciar, vor să lucreze şi nu susţin tradiţiile criminale sau nu vor să contribuie la hazna comunităţii criminale, au foarte mari probleme. Bandiţii îi torturează, iar administraţia îi susţine pe torţionari. Vă dau un exemplu: dacă şeful penitenciarului vrea să rezolve careva probleme cu deţinuţii, să nu se răscoale, să nu facă gălăgie dacă nu le place mâncarea, l-au chemat la administraţie pe deţinutul cu cea mai mare autoritate din penitenciar şi i-a spus: eu să nu aud mai mult vorbă din partea condamnaţilor că nu le place mâncarea. Ai înţeles? Iar acesta a venit şi a început să-i bată pe toţi care au încercat să zică ceva. Iată care e sistemul aici. Eu vă rog frumos să atrageţi atenţia când veţi merge jos la celula nr.X, eu acolo am stat 7 luni, fără lumină, cu un bec de 36 W, fără posibilitatea să beau un ceai fierbinte. Zece zile nu am băut măcar un ceai”, a mărturisit

condamnatul.

Bărbatul susține că procurorii vin foarte rar în penitenciar ca să verifice situația. „Procurorul a venit doar când s-a strangulat un băeat din celula de alături. Eu am acum o plângere că am fost torturat. Cu mine în celulă a fost plasat un deținut bolnav psihic, înjură toată ziua, sparge geamurile. Eu trebuie să fiu foarte atent cum vorbesc cu el, să nu i se pară ceva și să mă taie. El se tăia în fiecare zi cu lama. Îmi era frică să dorm noaptea. Eu am spus administrației că e periculos. Și nimic. De aceea am rugat-o pe mama să cheme poliția”, a povestit deținutul sub protecția anonimatului.

Maltratat de deținuți și ignorat de administrație

Vasile Negru, în vârstă 30 de ani, este deținut în Penitenciarul nr. 9 de la Pruncul. El a fost condamnat la 19 ani de închisoare pentru violul unei minore. De cum a ajuns în închisoare, el a fost inclus în casta celor umiliți. Aproape zilnic este maltratat și torturat de ceilalți deținuți, iar administrația închisorii închide ochii la toate fărădelegile acestea.

Tatăl deținutului, Nicolae Negru, a apelat la presă ca să-și salveze fiul. „El îndură chinuri mari, are răni pe picioare, este afectat de o infecție, dar nu vor să-l trateze. Îi pun diferite diagnoze și îi prescriu tratamente care nu-i ajută. Vasile ne telefonează uneori și ne spune că este la limită și nu mai poate îndura așa chinuri. În rest, nu putem să-l vedem pentru că administrația închisorii nu ne permite întrevederile cu fiul nostru. Am încercat să cerem socoteală de la administrația închisorii, dar nu vor să ne audă și nu dau niciun răspuns. Viața băiatului meu este în pericol și din cauza iresponsabilității autorităților nu-l pot ajuta. Dacă statul i-a dat o pedeapsă, l-a privat de libertate pentru aproape 20 de ani, cu ce drept este pedepsit cu violențe fizice atât timp cât își ispășește pedeapsa?”, ne-a spus părintele celui condamnat.

Pedepsit pentru că s-a interesat de calitatea hranei

Deținutul A.S. susține că a intrat în conflict cu administrația închisorii după ce s-a revoltat în privința calității hranei pe care o primesc deținuții. „Hrana pe care ne-o dau este foarte proastă. Am auzit că pentru întreținerea unui deținut statul alocă câte 200 de lei pe zi. Eu am încercat să cer explicații privind calitatea hranei, dar pe numele meu au fost întocmite rapoarte că încalc regimul de detenție și în consecință m-am ales cu zece zile de carceră”, ne-a scris deținutul.

A.S. a precizat că a contestat în instanță sancțiunea disciplinară, din care cauză a fost amenințat de către persoane din administrația penitenciarului. Mai mult, i-au fost interzise și coletele de la rude.

O altă încălcare reclamată de către A.S. este că deținuții nu au acces la apă caldă, inclusiv pe timp de iarnă.

Declarat narcoman fără ca să consume droguri

Andrei I., un tânăr din Chișinău, aflat la evidența psihiatrului cu schizofrenie paronoidă, a ajuns în Penitenciarul nr.13 în primăvara anului 2018. Tânărul, în vârstă de 21 de ani, a fost reținut pentru ultragiurea și opunerea rezistenței față de colaboratorii poliției care au fost sesizați de vecini, pe motiv că bărbatul ar fi făcut zgomot în casă. Trei polițiști ar fi încercat să intre în apartament și să-i întocmească tânărului un proces verbal, însă acesta nu le-a permis și i-ar fi amenințat cu o umbrelă pentru a-i scoate din casă.

În loc să i se acorde ajutorul necesar, Andrei a fost plasat într-o celulă cu mai mulți deținuți periculoși care l-au violat și l-au torturat, stingând țigările de mâinile lui. Avocații au avut nevoie de trei luni pentru a-l scoate pe Andrei din Penitenciarul nr.13 și a-l plasa într-o instituție medicală specializată.

Nimeni din angajații Penitenciarului nu a fost tras la răspundere în acest caz.

Reprezentantul Avocatului Poporului: „Problema este în legislație”

Șeful Direcției prevenirea torturii din cadrul Oficiului Avocatului poporului, Alexandru Zubco, susține că problema este în legislație: există neconcordanțe dintre Regulamentul Procuraturii Generale din 2014, Codul Penal, Codul de Procedură Penală și Codul de Executare.

„În primul rând, în legislație nu este explicat ce înseamnă tratament inuman și degradant. Autoritatea Națională a Penitenciarelor raportează cazurile grave de aplicare a violenței fizice, automutilări sau suicid. O altă situație este că pentru a fi pornit un dosar penal de către procurori trebuie să existe plângerea deținutului. De multe ori administrația raportează cazul de tortură, dar deținutul refuză să scrie plângere pentru că îi este frică că va fi persecutat, să nu i se agraveze situația. Deținutul a scris plângerea și rămâne în același mediu, supus unor riscuri și mai mari. Nu există un sistem de protecție a deținuților care depun plângeri”, a declarat Alexandru Zubco pentru portalul Anticoruptie.md.

Promo-LEX: „Este un eșec al autorităților”

Aociația obștească Promo-LEX a elaborat recent un [raport privind evaluarea mecanismului de prevenire și combatere a relelor tratamente în sistemul penitenciar din Republica Moldova](#).

Raportul include rezultatele analizei datelor colectate în rezultatul vizitelor de evaluare în șapte instituții penitenciare, ateliere de lucru și interviuri individuale cu factorii de decizie, dar și deținuți.

În urma colectării datelor, Promo-LEX a constatat că, de la

intrarea în vigoare a Regulamentului, mai puțin de 1% din leziunile corporale au fost înregistrate în conformitate cu prevederile acestuia. „Totodată, doar o treime din leziunile corporale, care reprezintă cazuri stipulate ca pretinse cauze de rele tratamente au fost raportate către procuratură și mai puțin de 4% din acestea au fost examinate în corespundere cu prevederile Codului de Procedură Penală. La fiecare etapă de aplicare a mecanismului, au fost identificate carențele și formulate o serie de constatări și recomandări, care vin să eficientizeze funcționarea mecanismului în cauză,” a precizat juristul Promo-LEX, Dumitru Russu, unul dintre autorii Raportului.

Astfel, la etapa de identificare și înregistrare a potențialelor situații de rele tratamente se constată eșecul autorităților și ineficiența organelor de control în vederea evidenței corespunzătoare a datelor, dar și lipsa confidențialității acestora. O altă problemă identificată este existența subculturii criminale, care descurajează violent deținuții-denunțatori. Totodată, condițiile dezavantajoase de detenție pentru deținuții care refuză să se supună „regulilor” interne stabilite de subcultură, descurajează cooperarea cu autoritățile.

Pentru a se face auziți, unii deținuți recurg la automutilări sau chiar suicid. De exemplu, doar pe parcursul anului 2021, au fost înregistrate, cel puțin, 800 de automutilări, 31 tentative de suicid și 6 suicide. Acest fapt confirmă o dată în plus gravitatea problemei și necesitatea de a lua măsuri urgente pentru a asigura respectarea drepturilor deținuților.

Pe de altă parte, lipsa mecanismelor și procedeele tehnice de raportare imediată și directă către procuratură, criza acută de personal și suprasolicitementul angajaților sistemului penitenciar din țară, nu favorizează raportarea promptă și eficientă a potențialelor situații de rele tratamente.

Experții de la Promo-Lex au formulat 38 recomandări în care

este stipulată necesitatea de asigurare a controlului intern în conformitate cu Regulamentul, digitalizarea procesului de înregistrare a cazurilor de rele tratamente, sporirea numărului de supraveghetori în penitenciare, asigurarea cu camere de supraveghere video a spațiilor de uz comun, informarea deținuților despre prevederile mecanismului, dar și dezvoltarea infrastructurii serviciilor medicale disponibile deținuților.

Totodată, avocata Nicoleta Hriplivîi, co-autoare a raportului Promo-LEX, a declarat pentru portalul Anticorupție.md că există o deschidere largă din partea autorităților pentru a înlătura impedimentele privind implementarea mecanismelor de eliminare a cazurilor de tortură și tratamente degradante în penitenciare.

ANP recunoaște: „Sunt mai multe curențe”

Autoritatea Națională a Penitenciarelor din Moldova (ANP) recunoaște că implementarea mecanismului de raportare a cazurilor de tortură și tratamente inumane în penitenciare decurge anevoios. „Sunt mai multe curențe, principala fiind lipsa mijloacelor financiare. Din această cauză nu putem asigura condiții adecvate de detenție și asigura securitatea deținuților supuși riscurilor. Mai există și problema cadrelor. În unele penitenciare, pe timp de noapte, rămân 5-6 gardieni să păzească 700 de condamnați. O altă problemă este pierderea memoriei instituționale din cauza fluctuației cadrelor. Regulamentul a fost elaborat în 2013, a intrat în vigoare în 2014, iar de atunci s-au schimbat de câteva ori șefii de la penitenciare și s-a uitat de acest regulament. Mai există și problema interacțiunii cu alte instituții abilitate. Se exemplu, într-un penitenciar au fost raportate 90 de cazuri de maltratări ale deținuților, în toate cazurile fiind sesizată procuratura. Procurorii însă au deschis dosare penale doar în 4 cauri”, a declarat pentru portalul Anticorupție.md Mihail Rotaru, purtătorul de cuvânt al ANP.

Funcționarul a mai comunicat că este preconizată o ședință comună cu experții de la Promo-LEX și conducerea Ministerului Justiției pentru elaborarea unor pârghii eficiente privind implementarea mecanismului de raportare a cazurilor de tortură și tratamentelor degradante în penitenciare.

Materialul este elaborat în colaborare cu Asociația Promo-LEX și publicat cu sprijinul financiar al Republicii Federale Germania, prin intermediul Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău. Opiniile exprimate în acest material aparțin autorilor și nu reflectă punctul de vedere al Republicii Federale Germania și al Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău.

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 22 decembrie 2022

Sesiunea ordinară de toamnă 2022

- La lucrările ședinței plenare a Parlamentului din 22 decembrie 2022 au participat doar deputații fracțiunii majoritare a Partidului Acțiune și Solidaritate. Tradițional, parlamentarii fracțiunii Partidului Politic ȘOR nu s-au prezentat la ședință, iar deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor au părăsit plenul Parlamentului, în semn de protest că în ordinea de zi nu au fost acceptate solicitările de audieri, în contextul suspendării licențelor a 6 posturi TV.

La lucrările ședinței plenare a Parlamentului din 22 decembrie 2022 au participat doar deputații fracțiunii majoritare a Partidului Acțiune și Solidaritate (PAS). Tradițional, parlamentarii fracțiunii Partidului Politic ȘOR (PPȘ) nu s-au prezentat la ședință, iar deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (BCS) au părăsit plenul Parlamentului, în semn de protest că în ordinea de zi nu au fost acceptate solicitările de audiere a Prim-ministrei Natalia Gavrilița și a șefei Consiliului Audiovizualului, Liliana Vițu, în contextul suspendării licențelor a 6 posturi de televiziune.

Asociația Promo-LEX consideră că exercitarea atribuției de control parlamentar, inclusiv audierile, nu ar trebui să depindă, în mod exclusiv, de voința majorității. Subiectul privind suspendarea licențelor posturilor de televiziune este unul controversat, iar în spațiul public sunt exprimate opinii contradictorii privind posibila restrângere neîntemeiată a dreptului la libertatea exprimării. Deoarece abilitarea Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova de a emite dispoziții, a avut loc prin Hotărârile Parlamentului de declarare și prelungire a stării de urgență, ar fi importantă organizarea audierilor parlamentare asupra acestui

subiect și exercitarea autentică a funcției de control parlamentar.

Și de această dată, Biroul permanent al Parlamentului nu a respectat procedura de întocmire și publicare a proiectului ordinii de zi. În urma modificărilor operate în cadrul ședinței plenare, ordinea de zi bisăptămânală a numărat 41 de proiecte. 21 dintre acestea au fost votate în ședința plenară din 22 decembrie curent. Autorii proiectelor de legi au fost Guvernul (12), majoritatea parlamentară (7), Președinta Republicii Moldova (1) și deputații din majoritatea parlamentară în colaborare cu cei din BCS (1).

În cazul a 16 proiecte din cele 21 votate, a fost afectată transparența decizională. Aceasta constituie 76 la sută din proiecte. Totodată, precizăm că în privința a 8 proiecte a fost solicitată examinarea în mod prioritar, pentru 6 de către Guvern, un proiect – la inițiativa Președintei Republicii Moldova și unul de către deputații PAS. În ultimul caz, nu este clar temeiul legal dar și motivul acordării regimului de prioritate, deoarece Regulamentul Parlamentului nu stipulează acordarea priorității propunerilor majorității parlamentare.

Transparența decizională a fost afectată prin nepublicarea raportului comisiei permanente sesizate în fond în cazul a nouă proiecte de legi. Pentru 13 proiecte de acte normative nu au fost publicate alte acte aferente. Termenul prevăzut pentru prezentarea recomandărilor părților interesate nu a fost respectat în cazul a 4 proiecte de legi. Acesta a fost mai mic decât 10 zile lucrătoare. În același timp, evidențiem că toate proiectele au fost examinate în mod prioritar. În cazul a 3 proiecte de legi a fost restricționat dreptul deputaților, comisiilor permanente și a fracțiunilor parlamentare de depunere a amendamentelor în termenul de 10 zile de la data aprobării proiectului în primă lectură sau în termenul de cel mult 30 de zile după primirea proiectului.

Proiectul de lege nr. 339 din 31.10.2022 pentru modificarea

unor acte normative a fost examinat și votat în două lecturi, în cel mai lung termen, 52 de zile calendaristice, autori fiind deputații fracțiunilor PAS și BCS. Proiectul de lege nr. 468 din 14.12.2022 pentru ratificarea unui Acord de grant a fost examinat și votat în două lecturi, în cel mai scurt termen, 8 zile calendaristice, autoare fiind Președinta țării.

Cea mai lungă dezbateră, de circa 36 de minute, a fost la examinarea proiectului de lege nr. 427 privind modificarea Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, iar cele mai scurte dezbateri s-au înregistrat la proiectele cu nr. nr. 449, nr. 452, nr. 439, nr. 399, nr. 436, nr. 447 și nr. 448, care au durat între 2 și 4 minute.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 88 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 56 și 59 de deputați. Ședința plenară a durat 5 ore și 48 de minute, cu două pauze, în total de o oră și 30 de minute.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md

În căutarea solidarității

✘ „În căutarea solidarității” (In Search for Solidarity) este un proiect realizat de trei ONG-uri din țările Parteneriatului Estic: Human Rights Vector (Ucraina), World of Tolerance (Georgia) și Asociația Promo-LEX (Moldova), implementat cu sprijinul Human Rights House Foundation și finanțat de Uniunea Europeană. Primul ciclu de proiect, „În căutarea drepturilor omului”, a fost implementat în 2021 și a inclus activități educaționale non-formale despre istoria drepturilor omului în țările țintă, interconexiunile în acest sens și amprentele drepturilor omului în patrimoniul istoric. Proiectul „În căutarea solidarității” s-a axat pe importanța solidarității și cooperării internaționale, în contextul invaziei ruse pe scară largă în Ucraina; a făcut o paralelă între istoria ocupației și a refugiaților din Ucraina, Georgia și Moldova; și a motivat tinerii activiști, educatori, istorici și reprezentanți ai mass-media să afle istoria solidarității în propriile comunități. În cadrul proiectului, partenerii au organizat 10 webinare cu privire la acțiunile internaționale de solidaritate, istoria locală a drepturilor omului și a solidarității, istoria și starea actuală a teritoriilor ocupate și situația drepturilor refugiaților. De asemenea, organizațiile partenere au desfășurat un concurs interactiv în toate cele trei țări, unde participanții au fost rugați să identifice „urmele” solidarității în comunitățile lor și să elaboreze o lucrare creativă în acest sens. Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul său este responsabilitatea exclusivă a Вектор прав людини (Ucraina), Asociației Promo-LEX (Moldova) și World of Tolerance (Georgia) și nu reflectă neapărat opinia Uniunii Europene.

[Accesați Broșura](#)

Declarație privind suspendarea dreptului de emisie a șase posturi de televiziune

DECLARAȚIE

privind suspendarea dreptului de emisie a șase posturi de televiziune

20 decembrie 2022

Solicităm ca toate circumstanțele de fapt și argumentele care au stat la baza deciziei CSE să fie comunicate public și îndemnăm autoritățile să ia de îndată toate măsurile permise de lege pentru a preveni legitimarea războiului din Ucraina și

a combate concentrarea controlului asupra media.

La 24 februarie 2022, Parlamentul a declarat stare de urgență în Republica Moldova pentru o perioadă de 60 de zile în legătură cu războiul din Ucraina. Aceasta a fost prelungită de cinci ori, ultima dată la 1 decembrie 2022. Prelungirea stării de urgență este determinată de amenințările pentru securitatea națională generate de războiul din Ucraina, asigurarea aprovizionării cu resurse energetice și gestionarea fluxului de refugiați. În perioada stării de urgență, Comisia pentru Situații Excepționale (CSE) poate adopta deciziile care se impun, chiar dacă acestea excedă cadrul legal.

La 16 decembrie 2022, CSE a decis suspendarea pe perioada stării de urgență a licențelor de emisie a șase posturi de televiziune „pentru lipsa unei informării corecte în reflectarea evenimentelor naționale, dar și a războiului din Ucraina”. Acestea sunt Primul în Moldova, RTR-Moldova, Accent TV, NTV Moldova, TV6 și Orhei TV. Autoritățile susțin că acestea sunt afiliate lui Ilan Șor, chiar dacă oficial acesta nu le controlează. CSE a motivat decizia „prin necesitatea protejării spațiului informațional național și prevenirii riscului de dezinformare ..., având la bază lista persoanelor fizice și juridice supuse sancțiunilor internaționale ..., precum și multiplele constatări din rapoartele de monitorizare ale Consiliului Audiovizualului privind încălcările Codului Serviciilor Media Audiovizuale al Republicii Moldova”. Decizia CSE a fost luată prin derogare de la art. 84 alin.10 din Codul Serviciilor Media Audiovizuale, care prevede că suspendarea licenței de emisie se aplică doar după ce au fost aplicate alte sancțiuni și abaterile s-au repetat, și de la capitolul XXII3 din Codul de procedură civilă, care prevede că suspendarea licențelor o face instanța de judecată.

Suspendarea licenței de emisie este o ingerință serioasă în dreptul la libertatea de exprimare. Totuși, libertatea de exprimare poate fi limitată dacă restrângerea se bazează pe motive convingătoare. Cauza NIT S.R.L. c. Moldovei se referă

la retragerea licenței de emisie a unui canal TV important, însă Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) nu a găsit o încălcare a libertății de exprimare în acel caz.

Retragerea licenței de emisie a fost dispusă pentru propagandă politică crasă, după aplicarea altor sancțiuni pentru abateri similare. În cazul celor șase televiziuni nu este vorba de lipsirea de dreptul de a difuza, ci de suspendarea acestui drept pentru perioada stării de urgență, adică este vorba de o sancțiune mai blândă. Mai mult, sancțiunea a fost aplicată în contextul dezinformării promovate de Rusia în legătură cu agresiunea sa împotriva Ucrainei. Pe 16 decembrie 2022, Consiliul Uniunii Europene a adoptat al 9-lea pachet de sancțiuni împotriva Federației Ruse, care include interzicerea a patru canale TV ruse: NTV/NTV Mir, Rossiya 1, REN TV și Pervyi Kanal.

Consiliul UE a invocat că această măsură este necesară pentru „a contracara campania internațională sistematică a Federației Ruse de dezinformare și de manipulare a informațiilor, care are ca scop destabilizarea țărilor învecinate, a UE și a statelor sale membre”. Potrivit Consiliului UE, „aceste canale se află sub controlul permanent, direct sau indirect, al conducerii Federației Ruse și au fost utilizate de aceasta pentru acțiunile sale continue și concertate de dezinformare și propagandă de război, care legitimează agresiunea Rusiei și subminează sprijinul pentru Ucraina.”.

Conform deciziilor Consiliului Audiovizualului pe parcursul acestui an, au fost aplicate următoarele sancțiuni celor șase posturi TV suspendate: NTV Moldova – 22 de sancțiuni, Primul în Moldova – 17 sancțiuni, RTR-Moldova – 14 sancțiuni, Orhei TV – 13 sancțiuni, TV6 – 13 sancțiuni, Accent TV – 5 sancțiuni. Pe de altă parte, unele din posturile TV interzise în Uniunea Europeană continuă să fie difuzate pe teritoriul Republicii Moldova. Mai mult, nu este clară dacă există probe care ar confirma controlul celor șase posturi de către Ilan Șor, deoarece controlarea de către o persoană a unui număr

atât de mare de canale TV este interzisă prin lege.

Semnatarii acestei declarații recunosc necesitatea urgentă de combatere a dezinformării prin mass-media. Asemenea acțiuni trebuie să fie bazate pe argumente deosebit de convingătoare, multe dintre care, din câte se pare, nu au fost comunicate public. De asemenea, autoritățile trebuie să acționeze la timp, cu consistență maximă și cu respectarea angajamentelor în calitate de candidat la integrarea în Uniunea Europeană.

Pentru a preveni interpretările tendențioase, dar și interpretarea extensivă a acestui precedent în viitor, organizațiile semnatare solicită ca toate circumstanțele de fapt și argumentele concrete care au stat la baza deciziei CSE de a suspenda dreptul de emisie a celor șase posturi de televiziune să fie comunicate public. De asemenea, îndemnăm autoritățile să ia de îndată toate măsurile care se impun pentru a preveni legitimarea războiului din Ucraina și a combate concentrarea controlului asupra media.

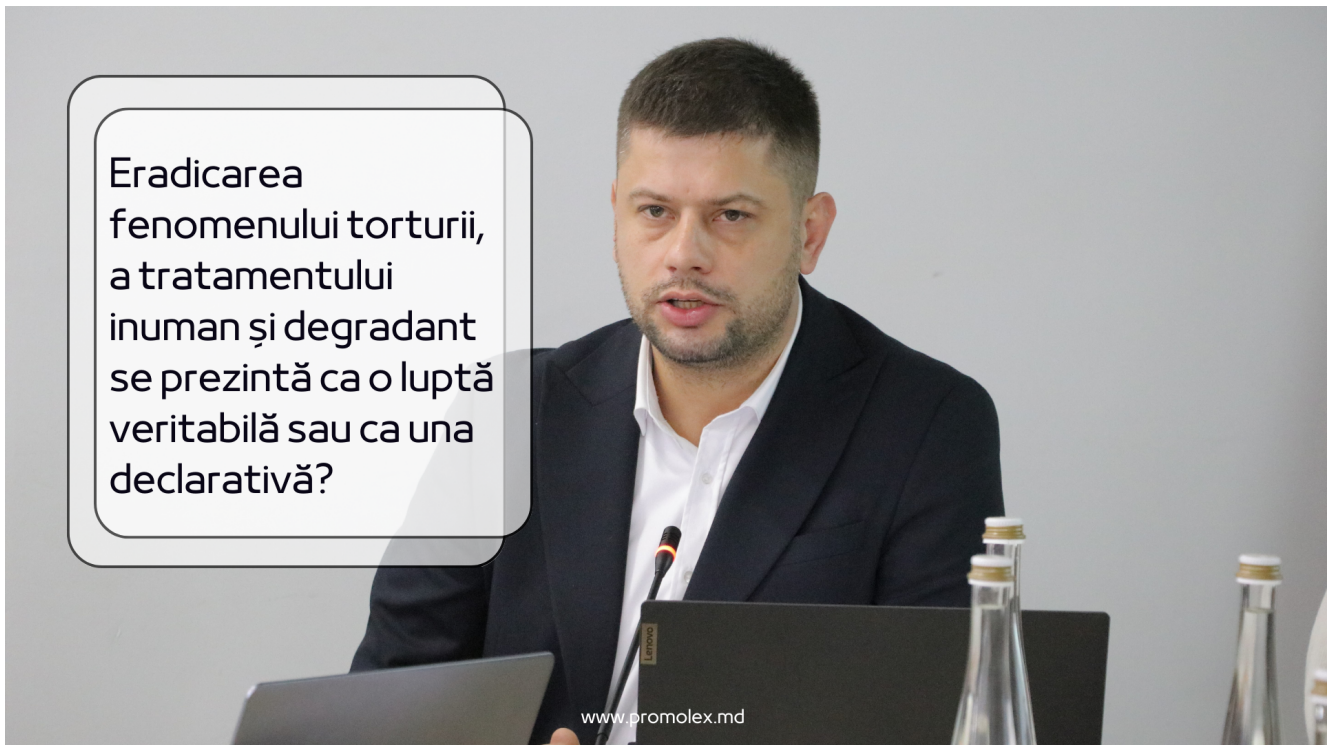
SEMNATARI:

1. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)
2. Amnesty International Moldova
3. Asociația Promo-LEX
4. Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI)

Lista semnatarilor rămâne deschisă

**Eradicarea fenomenului
torturii, a tratamentului**

inuman și degradant se prezintă ca o luptă veritabilă sau ca una declarativă?

Eradicarea fenomenului torturii, a tratamentului inuman și degradant se prezintă ca o luptă veritabilă sau ca una declarativă?

Eficiența organelor de control extern se prezumă sau se dovedește practic?

Care este condiția deținutului și cum își onorează statul obligațiile pozitive care și le responsabilizează în dialog cu persoanele custodiate?

Subcultura criminală – mit sau dură realitate de confruntare?

Cât de aproape suntem de respectarea Drepturilor Omului în condiția în care instituțiile private de libertate se mai

prezintă ca focare ale violării art. 2, 3 ale Convenției pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale?

Dumitru Russu

Consilier juridic, Asociația Promo-LEX

Dimensiunea relelor tratamente în Republica Moldova: constatări ale Asociației Promo-LEX

Inițial, țin a face o diferențiere dintre termenii tortură, tratament inuman și degradant, dată fiind uzarea, preponderentă, a termenului umbrelă „rele tratamente” care își asumă responsabilitatea de a le reprezenta pe toate, neglijându-le, astfel, particularitățile distincte.

Odată cu apariția în legislația penală, în anul 2012, a normei de incriminare a torturii, a tratamentului inuman sau degradant, se instituie o gradație între conduitele deviate care suprimă Demnitatea Umană, necesare a fi diferențiate pentru justa și proporționala sancționare.

Astfel, se precizează:

- Tortura este instrumentarul prin care se determină persoana: să acționeze într-un mod sau să se abțină; să furnizeze informații sau să indice surse de informații. Determinarea este condiționată de aplicarea măsurilor de forțare fizică sau psihică, care operează cu intensități înalte pentru a provoca imediata conformare. Tortura produce infirmități profunde stării fizice și mentale ale victimei, active timp îndelungat, cu invitația constituirii unei costisitoare echipe multi-disciplinare pentru reabilitare.
- Tratamentul inuman se materializează prin acte de cauzare a leziunilor fizice și-a suferințelor psihice persoanei, cu o scară mai joasă decât tortura. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului exemplifică unele dintre variațiile acestuia:

maltratarea (uzarea violenței); admiterea excesului de forță la faza imobilizării fizice a persoanei; admiterea condițiilor precare de detenție; omisiunea acordării asistenței medicale efective.

- Tratamentul degradant presupune comiterea unor acțiuni cu atentare asupra demnității umane, care operează cu înjosirea, deprecierea ființei, cauzarea anxietății și-a derutării emoționale. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului exemplifică unele dintre variațiile acestuia: desfășurarea percheziției corporale de către o persoană de sex opus; expunerea persoanei încătușate în timpul ședințelor de judecată publice, fără ca o astfel de măsură să fie necesară.

Prin prisma monitorizărilor realizate în Penitenciarele nr. 4, 6, 7, 10, 13, 15, 17, Asociația Promo-LEX a constatat: tortura, în formatul clasic recunoscut, astfel cum a fost întâlnit în perioada anilor 1990-2009, nu mai este atestată în prezent.

Curent, sunt întrebuințate metode mai puțin vizibile pentru a deteriora personalitatea și pentru a se institui controlul asupra acesteia.

Se apelează la instrumentarul de inacțiune ori de câte ori deținutul se află în pericol, de altfel, altercațiile care au loc în mediul carceral, cu regret, la o frecvență mult prea înaltă pentru a se tolera neglijarea, sunt ne-tratate de către responsabilii instituției penitenciare, care preferă a reprezenta consecințele fizice succedate de violență, drept urmare a unui accident vătămător, aspect consolidat și prin concluzia medicală, care preferă a se alătura mușamalizării decât deconspirării.

Responsabilitatea Statului pentru contracararea fenomenului torturii, a tratamentului inuman și degradant

Sub egida politicilor Organizației Națiunilor Unite, Statului

îi revin obligații imutabile în dialogarea cu membrii comunității:

- Obligația de a asigura;
- Obligația de a proteja;
- Obligația de a respecta.

În mod special, pentru tratarea fenomenului torturii, Statul ține a depune diligențe suplimentare pentru a-și onora obligația de a asigura protecția drepturilor subiecților pasibili de a deveni victime.

Prioritar, se țin a se crea mecanisme de prevenire, de anticipare a survenirii consecințelor nefaste, combaterea intervenind pe plan secund.

Statul nu urmează a aștepta consumări de fapt cu atentat asupra Demnității Umane, ci urmează să împânzească instituțiile pasibile de a dezvolta tortura, tratamentul inuman și degradant, cu instrumente capabile a stopa tentații, cu instrumente capabile a întreține control și putere de sesizare în extern. Cu titlu de exemplu se arată instituirea unui format de garanții – acces la medic; acces la avocat; acces la notificarea unui terț – devenit un instrument util în prevenirea incidentelor nefaste, dată fiind antrenarea unor subiecți care prin capacitate obiectivă, ne-părtinitoare de observație, poate echilibra forța de putere, poate expune sancționării germenii fenomenelor vicioase, intervenind în termen util și cu abilitate de a stopa continuarea practicilor nocive.

Mai mult, în cazul în care se prezumă ca au fost admise acte de tortură, tratamente inumane și degradante, sarcina probării se inversează, Statului revenindu-i obligația de a demonstra că nu a supus persoana unei atentări la integritatea sa fizică, psihică. Un asemenea raționament se leagă de lipsa de posesie a unui instrumentar de fixare a modului consumării incidentului de către particular, fapt co-raportat comparativ

la condiția Statului, care posedă mijloace și tehnici de investigație și de deferire pentru sancționare.

Discutând în continuare despre onorarea obligației de asigurare a protecției, plasăm în discuție aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant prin Ordinul nr. 77 din 31.12.2013.

În virtutea componentelor pe care le conține – identificare, înregistrare, raportare, examinare – noul instrument de control, pe dimensiune teoretică, și-a asumat sarcina pedantă, etapizată, partajată în mulți actori, să defere justiției și să prevină incidentele de natură similară.

Mai mult, disponibilizarea unui asemenea mecanism devenea promițător în accepțiunea descurajării dezvoltării practicilor vicioase, date fiind obligațiile pe care le impune:

- Polițiștii, polițiștii de frontieră, carabinierii, angajații sistemului penitenciar, ai Centrului Național Anticorupție, ai Serviciului Vamal, lucrătorii medicali din cadrul instituțiilor medicale de toate tipurile și nivelurile sunt obligați, în mod oficial, să anunțe procurorul ori de câte ori află despre orice informație referitoare la maltratări admise de către persoanele publice sau care acționează cu titlu oficial, când persoana reclamă că a fost supus torturii, tratamentelor inumane sau degradante, când are leziuni corporale vizibile sau când sunt alte circumstanțe ce oferă temei de a presupune că persoana a fost supusă unor astfel de fapte, când persoana a decedat sau s-a ales cu alte leziuni corporale fiind în custodia organelor de drept sau în evenimente însoțite de intervenția angajaților organelor de forță;
- În cazul parvenirii plângerilor, declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament

inuman sau degradant, persoanele responsabile de recepționarea lor sunt obligate să le înregistreze și imediat, dar nu mai târziu de 24 de ore, să le transmită procuraturii teritoriale sau specializate, în a cărei rază activează instituția. Această obligație este valabilă ori de câte ori angajații instituției primesc informații despre aplicarea torturii, tratamentelor inumane sau degradante, din orice sursă, inclusiv mass-media;

- Lucrătorii medicali din cadrul instituțiilor penitenciare, izolatoarelor de urmărire penală, izolatoarelor de detenție provizorie sunt obligați să transmită plângerile, declarațiile sau alte informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant, imediat, dar nu mai târziu de 24 ore, procurorului, indiferent de faptul dacă au anunțat sau nu șeful instituției de detenție.

Cu toate acestea, reglementarea nu s-a bucurat de o implementare cu efect scontat. Avocatul Poporului, Consiliul pentru prevenirea torturii au sesizat în privința disfuncționalității Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant – fapt soldat cu multiplicarea actelor de tortură, tratament inuman și degradant, tăinuirea și susținerea torționarilor prin instaurarea impunității.

Prin urmare, Asociația Promo-LEX, alăturată misiunii de protecție a Drepturilor și-a Libertăților persoanei, a purces la o analiza punctuală a mecanismului instituit prin Regulamentul cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.

Considerând relevante analizei viabilității mecanismului, atât elementele juridice caduce, cât și elementele obiective, faptice care frânează activarea acestuia.

Astfel, s-a purces: la analiza factorilor care împiedică sesizarea Procuraturii (unicului organ abilitat cu atribuții de a investiga sesizările și dosarele de tortură, tratament inuman și degradant); organizarea discuțiilor cu reprezentanții instituțiilor penitenciare care au opinat în privința zonelor critice ale Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant; organizarea discuțiilor cu deținuții, beneficiarii instrumentului de raportare; consultarea registrelor de oglindire a stărilor de fapt vs. a registrelor de raportare a incidentelor în extern.

Prin urmare, s-au constatat realități dure de confruntare care reflectă complexitatea provocării:

- Fenomenul altercațiilor dintre deținuți ia o întindere alarmantă, fapt analizat și sub prisma lipsei intervențiilor de stopare și de sancționare a autorilor violenței;
- Frica de a denunța disfuncționalitățile instituțiilor penitenciare în exterior, dată fiind iminența răspunderii față de liderii informali;
- „Acordurile de colaborare” dintre administrațiile instituțiilor penitenciare și reprezentanții subculturii criminale pentru orânduirea în mediul carceral;
- Fenomenul intimidării deținuților de către reprezentanții administrației penitenciare, uzând de capacitatea de stăpânire a situației de subcultura criminală;
- Admiterea, în rarissime cazuri, a excesului de putere în referința deținuților direct de către angajații instituțiilor penitenciare. De regulă, formele de sancționare pot fi aplicate la comanda angajaților sistemului penitenciar de către liderii informali.
- Menținerea unui regim preferențial de detenție pentru 5% dintre deținuți (clasa liderilor informali), masa comună

- de condamnați fiind delăsata într-un mediu de tip lagăr;
- Resimțirea implicațiilor fenomenului corupției în întreținerea subculturii criminale și-a privațiunilor de utilități în referința deținuților care ocolesc aservirea. Deși la nivel de conducere se insistă asupra eradicării fenomenului, pe planul efectivului, se atestă rigidități.
 - Incapacitatea resursei umane profesioniste de a face față cererilor instituției private de libertate. Se discută despre co-raport îngrijorător, sugestiv în privința calității serviciilor oferite și în privința manierei de organizare a securității interne (per noapte sunt disponibilizați 3-5 angajați pentru supravegherea a peste 600 de deținuți);
 - Desconsiderarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant în partea ce ține de consemnări și evidență în registrul specializat. De altfel, în cele 7 instituții penitenciare monitorizate, deși au fost notate ca fiind atestate 1280 de leziuni corporale, sub prisma prevederilor art. 232 Cod de executare al Republicii Moldova, în ordinea înregistrării, raportării sub legiurile noului instrument de protecție, atestăm doar 2 incidente incluse.

Ineficiența organelor de control extern

Post adoptării Legii nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, nu se mai regăsește în atribuțiile unicului organ abilitat cu investigarea cazurilor de tortură, tratament inuman și degradant – realizarea supravegherii generale în instituțiile private de libertate.

Deși, Regulamentul cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant în punctul 44 dispune: „procurorii responsabili de investigarea cazurilor de

tortură, tratament inuman și degradant verifică periodic, dar nu mai rar de o dată în semestru, în limita competenței teritoriale, respectarea obligațiilor de identificare, înregistrare și raportare a cazurilor de tortură, tratament inuman sau degradant conform prevederilor regulamentului”. Alăturat, în punctul 45 al aceluiași cadru normativ indicându-se: „Procurorul, la depistarea încălcărilor, în rezultatul controlului efectuat, sesizează conducătorul instituției în vederea lichidării acestora și, după caz, inițierii procedurii disciplinare”.

Astfel, lipsa congruenței dintre norme a alimentat fenomenul delăsării controlului extern, începând cu anul 2016, fiind plasată în afara ariei de control condiția deținuților, iar drept efect, incidența altercațiilor dintre deținuți a crescut vertiginos.

Raportarea relelor tratamente: reglementare vs. realitate

Reiterând rațiunea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, constatăm realități îngrijorătoare: sunt examinate împuținete incidente, fapt raportat la suta pe care o trece orice notificare a actului de tortură, de tratament inuman și degradant. Ajung a fi raportate mai puține cazuri decât cele înregistrate. De asemenea, ajung a fi supuse consemnării mai puține cazuri decât au fost identificate și semnalate.

Cu titlu de alarmă se atestă că doar 429 de cazuri care implică provocarea leziunilor corporale au fost raportate procuraturilor teritoriale, fapt raportat la totalul existent – 1280. Într-un echivalent procentual – în atenția organelor cu competență de investigare, doar 33, 51% dintre cazuri dețin potențial de a fi supuse examinării.

Analizând cauzele care alimentează fenomenul criminalității negre, constatăm conjuncturi care fac pasibilă neglijarea

imperiozității raportării organelor din extern:

- personalul medical nu se bucură de independență decizională, este direct influențat de administrația instituției penitenciare care îi solicită filtrarea, cenzurarea informațiilor. Prin urmare, loialitatea colectivă împiedică cumularea și raportarea unor informații care se pot dezvolta, ulterior, în cauze penale, făcând astfel posibilă stocarea ororilor în sistem. Deși au fost înaintate soluții capabile a redresa stările de fapt, recomandările au fost neglijate. Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor Inumane sau Pedepselor Inumane sau Degradante a semnalat necesitatea strămutării responsabilității asupra secțiilor medicale existente în mediul carceral către Ministerul Sănătății. Măsură identificată a asigura: independența personalului medical; aplicarea practicilor medicale ne-diferențiate dintre mediul civil și carceral.
- personalul medical nu supune înregistrării/raportării incidentele care ridică prezumții puternice de agresiuni, catalogând leziunile fizice obținute urmare a accidentelor vătămătoare (pe perioada monitorizării am atestat un caz de fractură a oaselor metacarpiene, identificat a fi obținut la un meci de fotbal – justificare cu care s-a operat pentru ne-raportarea acestuia);
- nu se preferă a se supra-solicita organele Procuraturii prin furnizarea întregului volum de incidente petrecut în mediul carceral;
- subcultura criminală intimidează procesul raportării incidentelor la a căror provocare au participat. Suplimentar, în secțiile medicale din instituțiile penitenciare, în dese cazuri, sunt antrenați în asistarea serviciului, deținuți lipsiți de calificări corespunzătoare, care au acces neîngrădit la informațiile protejate sub prisma prevederilor Legii nr.

133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal;

- personalul medical nu dispune de un mecanism viabil de raportare imediată și necondiționată în termen de 24 de ore a incidentelor petrecute în mediul carceral, fiind dependent de asigurarea corespondenței dintre instituții de mijloacele disponibilizate de administrația instituției penitenciare.

Examinarea actelor de tortură, de tratament inuman și degradant

Deși înregistrarea și raportarea operează cu date „abreviate”, evidențiem cu îngrijorare că la faza examinării, în pofida faptului că incidente sunt ajunse pe masa criticii unui observator independent, nu se bucură de-o investigație animată de aflarea adevărului.

De fapt, 3,2% din totalul notelor informative cu privire la incidente sunt examinate sub prisma normelor legislației procesual penale.

În majoritatea cazurilor se optează pentru un control mimat, apel telefonic spre instituția penitenciară, altfel spus, discuții purtate cu partea direct interesată a distorsiona realității.

De asemenea, analizând factorii care indisponibilizează efectuarea unui control veritabil, atestăm că specializarea procurorilor are loc doar în deziderat legal, pe plan practic, procurorii activează în ordinea comună, fiindu-le distribuit, în mod suplimentar și cu capacitate de supra-solicitare, și materiale care vizează actele de tratament inuman și degradant.

Remarcăm că o asemenea profilare a unui profesionist determină, atât calitatea investigațiilor desfășurate (probabilitatea intervenției factorilor de influențare), cât și seriozitatea cu care se ancorează în combaterea torturii,

tratamentului inuman și degradant (volum mare de lucru care insistă asupra prioritizării și, inevitabil, a deprecierii intervenției pe anumite cauze).

De fapt, se asumă a se afirma că o specializare a procurorilor nu există.

Cu titlu de precizie – pentru a analiza aportul organelor Procuraturii în demersurile de eradicare a fenomenului relelor tratamente, am solicitat informații cu privire la activitățile desfășurate în anul 2021, astfel, s-a constatat: în 150 de cauze s-a participat în procese de judecată; în 100 de cazuri s-a exercitat conducerea urmăririi penale. O asemenea statistică, racordată la indicatorii sistemului privativ de libertate, sugerează în privința eforturilor minim-conjugate, ilustrând eșecul în competiția urmăririi penale și-a supunerii sancționării în măsura de a descuraja tentațiile criminale. Mai mult, în cercetarea realizată de Centrul de Resurse Juridice „Judecarea și sancționarea torturii și a relelor tratamente – analiza practicii judecătorești^[1]”, identificăm o altă realitate paradoxală – „doar 50% din cei acuzați au fost condamnați de judecătorii din prima instanță”.

Soluțiile Asociației Promo-LEX în revitalizarea mecanismului de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant

- Se insistă asupra optimizării și-a digitalizării registrelor de evidență. Accentuându-se: la registrele medicale vor avea acces doar angajați de specialitate medicală, care vor raporta, inclusiv, în manieră digitală, informațiile care cad sub incidența obligației de a fi transmise Procuraturii, excluzând, astfel, interferența și cenzura altor subiecți;
- Se insistă asupra formării personalului instituției penitenciare în spiritul respectării Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament

inuman sau degradant, aprobat prin Ordinul nr. 77 din 31.12.2013. În prezent, atestăm cazuri când proaspeții angajați ai sistemului penitenciar, beneficiază din urma instruirii inițiale post trecerii a 12 luni de activitate, perioadă în care sunt coagulate practici și deprinderi dificil a fi restaurate;

- Se insistă asupra remunerației corespunzătoare eforturilor depuse, asupra tabelării obiective a orelor efectiv-lucrate. De altfel, atestăm: sistemul penitenciar suferă din urma fluctuației personalului care-l constituie, în prezent sunt evidențiate peste 400 de funcții vacante.
- Se insistă asupra specializării stricte, lipsite de excepții, a procurorilor cu competență de investigare a cazurilor de tortură, de tratament inuman și degradant.

Materialul este elaborat de [JURIDICE MOLDOVA](#), în colaborare cu Asociația Promo-LEX și publicat cu sprijinul financiar al Republicii Federale Germania, prin intermediul Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău. Opiniile exprimate în acest material aparțin autorilor și nu reflectă punctul de vedere al Republicii Federale Germania și al Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău.

Materialul pe pagina JURIDICE MOLDOVA poate fi accesat [aici](#).

Zece ani ai „Platformei Europene pentru Alegeri Democratice”

10 YEARS
2012 - 2022

10 YEARS OF SUPPORTING CITIZEN ELECTION OBSERVATION IN EUROPE

Zece ani ai „Platformei Europene pentru Alegeri Democratice” (EPDE). Lupta pentru integritatea alegerilor este acum mai importantă ca niciodată.

În decembrie 2012, organizațiile cetățenești de observare a alegerilor din Europa au lansat Platforma Europeană pentru Alegeri Democratice ca răspuns la evoluția democrației din regiune și la nevoia emergentă de solidaritate și cooperare transnațională pentru observatorii naționali electorali.

În timp, EPDE a evoluat într-o rețea profesională formată din 16 membri din Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Germania, Ungaria, Lituania, Moldova, Norvegia, Polonia, Suedia și Ucraina. EPDE este solidară în atingerea obiectivului comun de îmbunătățire a proceselor electorale democratice din întreaga Europă și de asigurare a unei platforme de învățare reciprocă și profesionalizare pentru membrii și experții săi. În ultimul deceniu, EPDE a instruit peste 1000 de observatori electorali din Europa Centrală și de Est, sprijinind dezvoltarea rapidă a capacităților de observare a alegerilor din regiune.

În prezent, EPDE este un punct de contact cheie pentru a

susține nevoile și expertiza observatorilor electorali civici atât în fața instituțiilor europene, cât și a celor internaționale. În contextul campaniilor de dezinformare, incriminării activității organizațiilor societății civile și manipulării sferei informaționale (digitale), expertiza locală a membrilor EPDE este astăzi mai relevantă ca niciodată în anticiparea disensiunilor din Europa și protejarea integrității instituțiilor democratice.

Deși s-au înregistrat reușite în asigurarea integrității electorale în Ucraina, Armenia și Republica Moldova, asistăm la represiuni brutale împotriva actorilor societății civile din Federația Rusă, Belarus și Azerbaidjan, precum și observăm tendințe îngrijorătoare în unele state membre ale UE.

Șase dintre colegii noștri bieloruși de la Centrul pentru Drepturile Omului Viasna sunt ținuti ca prizonieri politici de către regimul bielorus, inclusiv laureatul Premiului Nobel pentru pace, Ales Bialiatski.

În Federația Rusă, EPDE însăși a fost catalogată drept o așa-numită organizație străină indezirabilă („UFO”). Criminalizarea oricărei forme de afiliere la EPDE l-a obligat pe membrul nostru fondator, mișcarea rusă „Golos”, să-și suspende calitatea de membru al EPDE. Având în vedere războiul în curs de desfășurare împotriva Ucrainei și rețelele sale de influență malignă, Rusia își exercită influența sa distructivă dincolo de frontierele sale.

În celebrarea succeselor din ultimii zece ani, recunoaștem provocările care urmează: EPDE și organizațiile membre vor continua să consolideze relațiile de colaborare cu partenerii din regiune, să exercite presiuni asupra guvernelor europene pentru a implementa recomandări care susțin alegerile libere și corecte și să contribuie la susținerea încrederii în instituțiile democratice.

Platforma Europeană pentru Alegeri Democratice este o rețea

formată din 16 organizații europene independente de observare civică a alegerilor. Scopul EPDE este de a sprijini organizațiile civice de observare a alegerilor și de a contribui la procesele electorale democratice din întreaga Europă. EPDE este semnată al Declarației privind Principiile Globale pentru Observarea și Monitorizarea imparțială (non-partizană) a Alegerilor de către Organizațiile Civice și al Codului de Conduită pentru Observarea Imparțială a Alegerilor (non-partizană). EPDE este, de asemenea, membru al Rețelei Globale a Monitorilor Electorali Naționali (GNDEM). Platforma este susținută financiar de Oficiul Federal pentru Afaceri Externe al Germaniei și de Uniunea Europeană.

[Versiunea originală a comunicatului emis de EPDE.](#)

#101. Parlamentul lucrează pentru tine?! Monitorizarea civică a ședinței plenare din 12 decembrie 2022

Ședința plenară din 12 decembrie curent, dedicată examinării legilor bugetare a fost cea mai lungă din sesiunea curentă, raportat la numărul de proiecte examinate. Aceasta a durat circa 7 ore și jumătate, fără nicio pauză. În mediu examinarea unui proiect a durat circa 90 de minute, pe când în ședințele anterioare timpul mediu dedicat unui proiect a variat între 15 și 46 de minute. În acest sens, Promo-LEX susține examinarea plenară și desfășurarea unor dezbateri autentice a proiectelor de legi.

Plenul Parlamentului s-a convocat într-o zi de luni pentru a examina, în special, legile bugetare. În această ședință a fost înregistrată și cea mai lungă dezbateră, de circa trei ore și un sfert, la examinarea proiectului legii bugetului de stat pentru anul 2023.

Pe ordinea de zi, publicată la 9 decembrie, au fost incluse cinci proiecte de legi, înregistrate de Guvern, din domeniile economico-financiar și fiscal. Nici un proiect nu a fost votat, în spirit de consens, de către majoritatea parlamentară și deputații din opoziție.

Transparența decizională a fost afectată în cazul tuturor proiectelor votate. În același timp, precizăm că în privința a patru din cele cinci proiecte, Executivul a solicitat examinarea în mod prioritar. Cu toate acestea, în cazul a 4 proiecte de legi, votate în prima lectură, nu au fost publicate actele aferente proiectelor, precum avizul Direcției generale juridice (3), avizele Comisiilor permanente (3) și sinteza obiecțiilor și recomandărilor (1). La fel, nu a fost respectat termenul de 10 zile lucrătoare pentru prezentarea recomandărilor părților interesate în cazul tuturor proiectelor.

În mod suplimentar, evidențiem că termenele de prezentare și adoptare a celor 3 legi bugetare au fost depășite, or potrivit art. 47 lit. d) și e) din Legea nr. 181/2014 a finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, Guvernul urma să aprobe și să prezinte Parlamentului proiectele legilor bugetare pe anul următor până la 15 octombrie, iar Parlamentul urma să adopte aceste legi până la 1 decembrie.

La începutul lucrărilor plenului Parlamentului și-au înregistrat prezența 83 de deputați. Potrivit rezultatelor votării, ulterior, la procedura de vot au luat parte între 68 și 76 de deputați. Deputații fracțiunii Partidului Politic ȘOR au boicotat și această ședință.

Amintim că, în perioada anilor 2021–2025, activitatea Parlamentului Republicii Moldova este supusă unei monitorizări exhaustive în cadrul Programului Promo-LEX "Democrație, Transparență și Responsabilitate". Scopul monitorizării este de a spori transparența instituției, de a contribui la îmbunătățirea procedurilor legislative și de a consolida interacțiunea dintre deputați și cetățeni.

Pentru informații suplimentare:

Elena Căpățînă, comunicatoare Asociația Promo-LEX

GSM: 079454344; presa@promolex.md